

Raadsvoorstel en besluitnota

Onderwerp

Actualisatie IHPs Onderwijs 2026

Gevraagd besluit

Akkoord te gaan met het voorstel aan de raad inzake de vaststelling van de actualisatie Integraal Huisvestingsplannen Onderwijs 2026 inhoudende,

- a. de autonome structurele indexeringen ad. € 22.835.000.
- b. de autonome incidentele bijstellingen voor het Primair Onderwijs ad. € 29.324.000 mln, zoals opgenomen in de geheime bijlage - financieel overzicht 3.1;
- c. de autonome incidentele bijstellingen voor het Voortgezet Onderwijs ad. € 3.405.000 mln, zoals opgenomen in de geheime bijlage - financieel overzicht 3.1;
- d. de incidentele bijstelling inhoudende een budgettaire wijziging voor het project renovatie van een bestaande school om daarmee een nieuwe school voor SIO-NH te stichten, zoals opgenomen in de geheime bijlage - financieel overzicht 3.1;
- e. de geheime bijlage - financieel overzicht 3.1 met actuele overzichten (prijsspeil 31-12-2027) van de projecten in het IHP PO en het IHP VO, hun budgetten en de verdeling in jaarschijven.

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

Openbaar met geheime bijlagen

Op de bij dit voorstel behorende GEHEIM bijlage 7 Act. IHP PO en VO 26 – Bijlage financieel overzicht 3.1 10175892 en GEHEIM Bijlage 8 Act. IHP PO en VO 26 – Bijlage risico-inventarisatie 3.2 10175892 wordt op grond van art. 87 van de Gemeentewet geheimhouding opgelegd. De grond van geheimhouding is gebaseerd op de volgende grond(en) genoemd in artikel 5.1 Wet open overheid (Woo), lid 2, sub b, de economische of financiële belangen van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen.

Het belang van de gemeente en/of derden weegt zwaarder dan het openbaarheidsbelang omdat door openbaarmaking van deze informatie de onderhandelingspositie onder druk komt te staan of kan schaden. Bij openbaarheid van deze gegevens kan de gemeente financieel nadeel ondervinden bij aanbestedingen van de projecten uit het IHP. Openbaarmaking zou derden in staat kunnen stellen in toekomstige gevallen hun onderhandelingspositie op deze informatie af te stemmen.

Opheffing geheimhouding kan plaatsvinden na aanbesteding van de betreffende projecten. Eerste toetsmoment: 31-12-2029.

(Correctief) referendum bij raadsbesluiten

Dit besluit is niet spoedeisend en daarmee wordt dit besluit niet eerder uitgevoerd/verder behandeld dan drie weken nadat de Raad het besluit heeft genomen. In artikel 8 van de referendumverordening is namelijk een 'correctief referendum' mogelijk gemaakt.

Kernverhaal

De programma's Integraal Huisvesting Plan Voortgezet Onderwijs (IHP VO) en Integraal Huisvesting Plan Primair Onderwijs (IHP PO) zijn strategische meerjarendocumenten, waarin

een bundeling van onderwijshuisvestingsprojecten is opgenomen. De programma's IHP Onderwijs dragen bij aan de ambitie van de gemeente Zaanstad: "het realiseren van voldoende en kwalitatief goede en duurzame onderwijshuisvesting op de juiste plek in de stad". Jaarlijks worden de beide IHP's geactualiseerd. Deze actualisatie IHP's Onderwijs 2026 (hierna: actualisatie) wordt tegelijkertijd met besluitvorming over de Voorjaarsnota aangeboden. De Actualisatie heeft als hoofddoel te blijven voldoen aan de zorgplicht voor onderwijshuisvesting en daarbij reëel te blijven begroten. De budgetaanvraag die bij deze actualisatie wordt gedaan heeft met name te maken met indexaties en autonome wijzigingen. Met het indexeren van de bedragen borgen we dat we voldoende onderwijsruimte kunnen bieden aan alle leerlingen in Zaanstad. Daarnaast wordt bij deze actualisatie een budgetbesluit voor renovatie van de van een bestaande school om daarmee een nieuwe school voor Stichting Islamitisch Onderwijs Noord Holland (SIO-NH) te stichten.

Aanleiding

Aanleiding voor de actualisatie is het jaarlijkse moment om u als raad te informeren over de voortgang van de uitvoering van de onderwijshuisvestingsprojecten, zoals zijn opgenomen in de IHP's. En de benodigde bijstellingen gebundeld aan u voor te leggen. Afspraak is de raad jaarlijks de actualisatie voor te leggen.

Beoogd resultaat

De actualisatie heeft tot doel het op de hoogte brengen van de raad omtrent de laatste stand van zaken van de programma's IHP. Het college informeert hiermee de raad eenmaal per jaar over de voortgang van dit IHP en geeft de raad – voor zover het haar bevoegdheden betreft – de gelegenheid tot bijstelling van de programma's IHP PO en IHP VO.

Kader

- Wet Voortgezet Onderwijs 2020 (WVO), in art.6.1 van de WVO is de wettelijke zorgplicht van de gemeente voor voortgezet onderwijshuisvesting opgenomen.
- Wet op het Primair Onderwijs (WPO), in art. 91 van de WPO is de wettelijke zorgplicht van de gemeente voor primair onderwijshuisvesting opgenomen.
- Wet op de Expertise Centra (WEC), wettelijke zorgplicht van de gemeente voor speciaal (voortgezet) onderwijshuisvesting opgenomen.
- Verordening huisvesting onderwijs gemeente Zaanstad 2024, (vastgesteld onder nummer 8764408) in art. 4 staat hoe wordt omgegaan met verhogen van vergoedingen in verband met behoud cultuurhistorische waarden en art.33 hoe om wordt gegaan met de VNG indexering;
- Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs, (vastgesteld onder nummer 2021/30065), in het IHP VO is vastgelegd welke projecten uitgevoerd gaan worden.
- Integraal Huisvestingsplan Primair en Speciaal (Voortgezet) Onderwijs, (vastgesteld onder nummer 2022/9904), in het IHP PO is vastgelegd welke projecten uitgevoerd gaan worden.
- Actualisatie's IHP PO en VO van 2015 tot 2025, hierin is besluitvorming vastgelegd met betrekking tot reëel begroten en daarmee met het toepassen van de BDB indexering en de regio toeslag.

Argumenten en afwegingen

De meeste bijstellingen zijn vastgelegd in de wet, de verordening of andere door de raad genomen besluiten. Voor deze bijstellingen is er geen vrije afwegingskeuze. Dit zijn autonome bijstellingen. Voor één beslispoint geldt een vrije afwegingskeuze.

Autonome bijstellingen

De autonome aanpassingen hebben een totale financiële omvang van € 59,4 miljoen voor het PO en 3,4 miljoen voor het VO. Ongeveer 40% van de aanpassingen zijn gevolg van de totale indexatie van 6,6%. Voorgaande jaren was het gemiddelde bijna 12% index. Hieruit

kunnen we concluderen dat dit jaar weer sprake is van een 'normale' indexering. Na een aantal jaren waarin we te maken hebben gehad met extreem hoge indexeringen.

Ondanks dat het percentage normaliseert zijn de bedragen die benodigd zijn om de indexaties op te vangen fors. Dit komt doordat de indexatie wordt toegepast op een omvangrijk programma met een totale financiële reikwijdte van ruim € 500 miljoen. Hierdoor leidt zelfs een beperkte procentuele stijging direct tot grote absolute bedragen. De bedragen zijn nodig om reëel te blijven begroten. Het totale bedrag wordt wel verspreid over de gehele looptijd van het IHP, tot en met 2034. Temporisatie in kwalitatieve of kwantitatieve zin is mogelijk, maar vergt herziening van de IHP's en herziening van afspraken met schoolbesturen.

Naast de indexering hebben we te maken met autonome incidentele bijstellingen. Deze incidentele bijstellingen zijn autonome bijstellingen omdat er sprake is van zorgplicht conform de Verordening. Deze aanpassingen hebben betrekking op aanpassingen in de omvang van de scholen door groei, toevoeging van gymzalen in verband met inzicht in de locaties van een aantal scholen, OHP aanvragen en tijdelijke huisvesting.

Vrije afwegingskeuze

Er wordt één besluit voorgelegd waarvoor een vrije afwegingskeuze te maken is. Dit betreft de:

Renovatie van een bestaande school voor de stichting van een nieuwe school door SIO-NH. Het schoolbestuur SIO-NH heeft op basis van de Wet Primair Onderwijs in 2025 een aanvraag voor het stichten van een nieuwe school bij het Rijk ingediend. Wij verwachten de uitspraak van het Rijk vlak voor het zomerreces. De procedure schrijft voor dat SIO-NH bij aanvang van schooljaar 2027/2028 met de school moet starten wanneer zij toestemming krijgen. Op het moment dat zij toestemming krijgen heeft de gemeente zorgplicht om in onderwijshuisvesting te voorzien. Er kan eenmalig door SIO-NH uitstel worden aangevraagd om de start van de school met 1 jaar uit te stellen.

De doorlooptijden voor de zorgplicht van de gemeente om een nieuw initiatief te huisvesten zijn heel krap. Daarom wordt vooruitlopend op de uitspraak van het Rijk de financiën aangevraagd. Dit om tijdig te kunnen anticiperen op de zorgplicht. Mocht het Rijk beslissen om SIO-NH geen toestemming te geven dan worden de middelen teruggeven. Dit is de reden waarom het nu nog een vrije afwegingskeuze is genoemd. Als het Rijk positief besluit voor SIO-NH is het geen vrije afweging meer, maar wettelijke zorgplicht.

Daarnaast is SIO-NH in 2024 gestart met een basisschool in Zaandam Elif Zuid. De school maakt nu gebruik van de locatie Jachtenlaan 9 in Zaandam. Elif Zuid groeit snel, de verwachting is dat er in schooljaar 2027/2028 te weinig ruimte is voor Elif. De bovenstaande ontwikkelingen maken een extra locatie voor Elif noodzakelijk. In overleg met het schoolbestuur is gekeken hoe wij het aanbod van Islamitisch onderwijs het beste kunnen spreiden over Zaanstad.

Draagvlak

Bij zowel het opstellen van de Actualisatie als bij de uitvoering van de benoemde projecten wordt nauw samengewerkt met de betrokken schoolbesturen. Er vindt veelvuldig intensief ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats. De schoolbesturen zijn bestuurlijk akkoord met de actualisatie.

Participatie van omwonenden en belanghebbenden is een belangrijk onderdeel bij de uitvoering van de verschillende projecten. Door met omwonenden in een vroeg stadium hun zorgen, mogelijkheden maar ook dilemma's open en transparant te bespreken, is er betrokkenheid en interactie.

Aansluiting externe ontwikkelingen

De wet schrijft voor dat gemeenten financieel verantwoordelijk zijn voor de onderwijshuisvesting op haar grondgebied en dat de schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de toegekende voorzieningen en voor het onderhoud van de gebouwen. Dit betekent dat voor de realisatie van goede schoolgebouwen een goede en nauwe samenwerking noodzakelijk is tussen de gemeente en schoolbesturen.

In de actualisatie IHP's Onderwijs 2026 wordt nader ingezoomd op de externe ontwikkelingen, zoals:

- Inzet van versnelling van de uitvoering IHP VO en PO;
- Circulair Bouwen en houtbouw;
- Stikstof problematiek;
- Kansengelijkheid;
- Inclusief onderwijs;
- IKC beleid/verhuurbeleid;
- Leerlingenprognose;
- Impact van de nieuwe Omgevingswet op onderwijshuisvesting;
- Nieuw programma IHP.

Financiële consequenties

De financiële consequenties zijn onderverdeeld in autonome structurele indexatie, autonome incidentele bijstellingen, bijstellingen met financiële dekking en beslispunten met een vrije afwegingskeuze (bijstelling zonder financiële dekking).

Ten opzichte van de Begroting 2026 is er bij het **IHP PO 2021** een *toename* over de looptijd van het gehele IHP van € 59,4 mln. Dit betreft autonome bijstellingen en één besispunt met een vrije afwegingskeuze. Zie voor een gedetailleerde toelichting, inclusief bedragen, de geheime financiële bijlage.

Ten opzichte van de Begroting 2026 is er bij het **IHP VO 2020** een *toename* over de looptijd van het gehele IHP van € 3,4 mln. Dit is volledig het gevolg van autonome bijstellingen. Zie voor een gedetailleerde toelichting, inclusief bedragen, de geheime financiële bijlage.

De impact van de Actualisatie IHP op de begrotingsperiode 2027-2030. Door verschuivingen in tijd schuift er budget voor het PO ad. € 2,2 en voor het VO ad. €8,1 naar achteren. Hierdoor valt dit budget buiten de begroting 2027-2030. Voor deze begroting geldt daarmee een afname van totaal € 10,3 mln. Dat betekent echter niet dat dit budget vrij valt. Immers de gemeente is verplicht om geld te hebben gereserveerd voor de in het IHP benoemde projecten.

De impact van de Actualisatie IHP op de Voorjaarsnota 2026 tot en met 2034 (gehele looptijd IHP). Tot en met 2034, de periode waarover wij financieel rapporteren bij de Voorjaarsnota 2026-2030, is er per saldo een toename van €23,9 mln. Uitgesplitst: voor PO een toename van € 50 mln; voor het VO een afname van €26,1 mln.

Autonome actualisaties zijn gebaseerd op basis van de vastgestelde IHP 's en besluiten die zijn genomen in eerdere Actualisaties. Daarnaast zijn er overige bijstellingen opgenomen. Deze zijn verdeeld in bijstellingen met financiële dekking en zonder financiële dekking. Voor de bijstelling zonder financiële dekking is een vrije afwegingskeuze te maken.

Toelichting op besispunt

Het schoolbestuur SIO-NH heeft op basis van de Wet Primair Onderwijs in 2025 een aanvraag voor het stichten van een nieuwe school bij het Rijk ingediend. Wij verwachten de uitspraak van het Rijk vlak voor het zomerreces. De doorlooptijden voor de zorgplicht van de gemeente om een nieuw initiatief te huisvesten zijn heel krap. Vooruitlopend op de uitspraak van het Rijk worden de financiën aangevraagd. Dit om tijdig te anticiperen op de zorgplicht. Mocht het Rijk beslissen om SIO-NH geen toestemming te geven dan worden de middelen teruggeven. Dit is de reden waarom het nu nog een vrije afwegingskeuze is genoemd. Als het Rijk positief besluit voor SIO-NH is het geen vrije afweging meer, maar wettelijke zorgplicht.

Mutaties in €	PO	VO	totaal
Autonoom indexatie	22,8	0	22,8
Autonoom incidenteel	29,3	3,4	32,7
beslispunt	7,2		7,2
Totaal	59,4	3,4	62,8

De meeste budgetten zijn opgenomen in het Meerjaren Investerings Plan (MIP)
Onderwijshuisvesting. Voor het project Zaans Hout loopt de dekking van de voorstellen voor
een deel via het investeringsfonds.

Dekking voorstellen (bedragen in €)	Totaal
MIP: Aanvragen algemene middelen	34.2 mln.
IF: Aanvragen IF (actualisatie krediet Zaanse Hout)	0.6 mln.
Totaal	34.8 mln.

Juridische consequenties

Het nemen van besluiten buiten de kaders is de bevoegdheid van de raad. Instemmen met de Actualisatie inclusief bijlagen en het vaststellen van de gevraagde besluiten heeft op zich geen juridische consequenties.

Communicatie/vervolgtraject

Na besluitvorming worden de schoolbesturen geïnformeerd over de uitkomst.

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Zaanstad,

Besluit:

Akkoord te gaan met het voorstel aan de raad inzake de vaststelling van de actualisatie Integraal Huisvestingsplannen Onderwijs 2026 inhoudende,

- a. de autonome structurele indexeringen ad. € 22.835.000.
- b. de autonome incidentele bijstellingen voor het Primair Onderwijs ad.
€ 29.324.000 mln, zoals opgenomen in de geheime bijlage - financieel overzicht 3.1;
- c. de autonome incidentele bijstellingen voor het Voortgezet Onderwijs ad.
€ 3.405.000 mln, zoals opgenomen in de geheime bijlage - financieel overzicht 3.1;
- d. de incidentele bijstelling inhoudende een budgettaire wijziging voor het project renovatie van een bestaande school om daarmee een nieuwe school voor SIO-NH te stichten, zoals opgenomen in de geheime bijlage - financieel overzicht 3.1;
- e. de geheime bijlage - financieel overzicht 3.1 met actuele overzichten (prijspeil 31-12-2027) van de projecten in het IHP PO en het IHP VO, hun budgetten en de verdeling in jaarschijven.

In de vergadering van 11 - juni - 2026

De griffier,

Conform de [machtiging tekenbevoegdheid raadstukken](#) is dit besluit alleen ondertekend door griffier.